

VAN DE REDACTIE

De redactie van VTB nieuws heeft goed nieuws. Recentelijk is de nieuwsbriefcommissie uitgebreid met twee nieuwe leden: Paul Hillegers en Paul Zambon. Deze versterking heeft nu al zijn vruchten afgeworpen; voor je ligt alweer de derde editie van dit jaar. Er zijn wel eens slechtere jaren geweest! Dit "gewone" nummer staat weer bol van de nieuwsfeiten betreffende veranderingen in het bestuur, nieuws van de commissies en de versterking van het netwerk van de vereniging naar buiten. Zo hebben we een nieuwe secretaris en heeft de VTB de banden met de Vlaamse Bossen Vereniging versterkt. Heb je het lustrumfeest en/of de studiedag over tropische bossen en conflicten gemist? In deze nieuwsbrief lees je de verslagen. Onze speciale aandacht gaat uit naar het VTB lied dat gecomponeerd is tijdens het lustrumfeest. Het lied staat "ter oefening" gepresenteerd op pagina 2. Nieuw in dit nummer is de rubriek "Wie, wat, waar?". Een uitleg over het waarom van deze rubriek en een voorbeeld van hoe het zou moeten worden is te vinden op de laatste pagina. Opvallend is ook ons experiment met de illustratie/foto. Mocht dit bevallen dan gaan we hier in de toekomst vaker mee werken. Al met al dus toch niet zo'n "gewoon" nummer!

ACTIVITEITEN VAN HET VTB BESTUUR

Nu de VTB-activiteiten na de zomerperiode weer op gang zijn gekomen, is het ook tijd om iedereen te informeren over een aantal punten.

Nieuwe Secretaris

Eric Arets, sinds januari dit jaar lid van het Bestuur en actief in de PR en Lustrum commissies, is tevens bereid gevonden om het Secretariaat van het Bestuur de komende tijd op zich te nemen. Jullie zullen dus in de toekomst regelmatig van hem horen. Het Secretariaat blijft gewoon bereikbaar via het bekende e-mail adres info@tropischebossen.nl

Naderend afscheid van bestuursleden

Willemine Brinkman en Toon Rijkers zijn inmiddels vijf, respectievelijk vier jaar actief lid van het Bestuur en daarnaast ook direct betrokken bij het commissiewerk (Website en Studiedag). Hoewel ze allebei nog steeds enthousiaste VTB-leden zijn, hebben ze te kennen gegeven dat ze eind van het jaar graag hun bestuursfunctie aan anderen over willen dragen. We vinden dat uiteraard jammer, maar hebben er alle respect voor. We willen ze hier bij voorbaat al hartelijk danken voor al hun inzet, tijd, energie, goede ideeën én gezelligheid. Extra dank aan Willemine omdat ze het afgelopen half jaar ook het Secretariaat heeft waargenomen.

Nieuwe bestuursleden gezocht

Het Bestuur heeft de pretentie om de komende jaren met volle energie te kunnen werken aan een verdere profilering van de VTB als platform voor opinievorming rond duurzaam en maatschappelijk verantwoord bosbeheer in de tropen en als professioneel netwerk voor het stimuleren en

mobiliseren van expertise op dit gebied. Om dit alles gestalte te geven, zoeken we enthousiaste leden die de interesse en tijd hebben om zich hiervoor als bestuurslid in te zetten.

Wat we van je verwachten is om gemiddeld eens per anderhalve maand bij een Bestuursvergadering te zijn, actief mee te denken hoe we de doelstellingen van de Vereniging kunnen bereiken, wat tijd beschikbaar maken voor verschillende bestuursactiviteiten buiten de vergaderingen. Daarnaast verwachten we van de bestuursleden dat ze tevens lid worden van een van de Commissies om als zodanig de link tussen Bestuur en Commissies optimaal te laten functioneren. Wat we te bieden hebben is een gezellig team, mogelijkheid tot het uitbreiden van je ervaring en persoonlijk netwerk.

Als je geïnteresseerd bent, graag een email naar het Secretariaat (info@tropischebossen.nl) met in een paar regels je professionele achtergrond. In de eerstkomende bestuursvergadering zullen we één en ander analyseren en dan hoor je van ons.

Commissie-Avonden

Afgelopen mei heeft het Bestuur een Commissieavond georganiseerd met als doel om de communicatie tussen de commissies onderling en met het bestuur te stimuleren. Afsgesproken is dat dit soort avonden regelmatig plaats zouden moeten vinden. Op 15 november (in Alterra) is een nieuwe Commissieavond gepland om gezamenlijk te komen tot een verdere operationalisering van de Meerjarenvisie van de VTB. De commissies ontvangen binnenkort een uitnodiging met nadere details.

Namens het Bestuur, *Els Bognetteau* (voorzitter)

EEN BLOEIEND VTB LUSTRUMFEEST

Het is al weer een tijdje geleden, maar op 25 juni dit jaar vierde de VTB haar eerste lustrum in de Botanische Tuinen in Utrecht. Om 1 uur opende Wim Dijkman (als oud-voorzitter) en Els Bognetteau (als huidige voorzitter) het programma met een terug- en vooruitblik op de VTB. Veel is er bereikt de afgelopen 5 jaar – veel willen we nog bereiken!

Na een zeer beeldend verhaal van Frans Bongers ('Het spettert in het tropisch bos') begon de eerste workshopronde. De aanwezige VTB-ers splitsten zich op in:

- een groep die zich liet inspireren tot eigen teksten in een workshop over Het tropische bos in poëzie en muziek, begeleid door Heleen van den Hombergh
- een groep die eigen ervaringen uitwisselde in een workshop Religie en bomen/bossen, begeleid door Cathrien de Pater
- een groep die deelden in Ervaringen van studenten in de Tropen, begeleid door Sander van Andel.

- een groep die zich liet rondleiden door Paul & Hiltje Maas (tropische kassen), Bas van de Riet (systeemtuin) en Danae Roozendaal (rotstuin).

Nadat er even kort tijd was om ervaringen van de workshops uit te wisselen, was daar de tweede presentatie. Jack Putz (UU-Prins Bernhard Leerstoel voor internationale natuurbescherming/ University of Florida) gaf een overzicht van de (on)mogelijkheden van 'sustainable forestry' en zijn visie op de rol die wetenschappers daarin zouden kunnen/moeten spelen.

Een aantal VTB-ers zette hierna de discussie met Jack Putz in, anderen lieten zich nogmaals inspireren in groepjes die:

- zich gingen bekwaamen in de techniek van het Sluipen, begeleid door Margreet Hofstede.
- aan het werk gingen met Persoonlijke balans met Aikido, begeleid door Piet Lagerwaard en Cathrien de Pater.
- mee hielpen met het instuderen van het VTB lied (alleen de voorzitter)
- zich liet rondleiden door Paul & Hiltje Maas (tropische kassen), Bas van de Riet (systeemtuin) en Danae Roozendaal (rotstuin).

De borrel werd aangeboden door het bestuur en hier bleek opnieuw dat VTB een plek voor velen is om weer oude studiegenoten, oud-collega's, etc. te ontmoeten. Voordat aan het Antilliaanse/Surinaamse buffet begonnen kon worden werd het nieuwe VTB-lied geïntroduceerd:

Op de wijs van 'In the jungle, the mighty jungle, the lion sleeps tonight':

*Ja de jungle, die netwerk jungle
Die brengt ons hier bijeen
Ons eerste lustrum, het is een zegen
Al vijf jaar lang bijeen
Ja, de liefde voor tropen bossen
Die brengt ons hier bijeen
Aan de vruchten kent men de boom
Het thema van vandaag
Na vijf jaar zijn wij goed geworteld
Met velen bij elkaar
Ja, de jungle, de netwerk jungle
Die brengt ons hier bijeen*

*In de jungle, de mooie jungle
De plaats voor mens en dier
Van aap tot mens, van zaad tot boom
Het brengt ons veel plezier
Maar die jungle, die mooie jungle,
Die wordt heel erg bedreigd
De jacht, de wegen, de kap, 't klimaat
Het is een groot gevaar
Maar wij leden, wij staan paraat
Het oerwoud is gered!
Ja, de jungle de mooie jungle
De plaats voor mens en dier*

Met op de juiste plaatsen het refrein:

*AOEOEOEOEOEOE, AOEA, AWiemawie-awee
De VTB, de VTB, de VTB, de VTB*

Het was een inspirerende, gezellige dag mede dankzij de inzet van de workshop begeleiders en de zeer passende locatie (met passend weer). Ondanks de wat lage opkomst (er waren totaal verspreid over de dag 41 deelnemers), hebben wij er als Lustrum-cie zelf ook zeer van genoten! Op naar het volgende lustrum!

Renske Ek

(Foto's van de lustrumdag kunnen bekeken worden op de VTB website)

TROPISCHE BOSSEN EN CONFLICTEN

In de gehele wereld neemt de druk op het gebruik van natuurlijke hulpbronnen, waaronder bossen, exponentieel toe. Meestal zijn conflicten het gevolg van competitief gebruik van bestaande hoeveelheden, die echter veelal beperkt aanwezig zijn. Schaarste is echter niet de voornaamste reden; vaak speelt hebzucht ook een centrale rol in het aanwakkeren van conflicten. Daarnaast wordt het bittere gevecht tussen de verschillende actoren die daarbij betrokken zijn nog eens gevoerd door een veelvoud aan andere vaak uiteenlopende interesses.

Tijdens de "VTB Studiedag 2005 Tropische Bossen en Conflicten" werd de complexiteit van de conflicten die zich vaak voordoen in het beheer van tropische bossen onder de loep genomen. De workshop die op vrijdag 7 oktober in Ede werd gehouden trok een grote groep van meer dan 50 deelnemers, zowel VTB leden als andere geïnteresseerden.

In haar inleidende woorden gaf Heleen van den Hombergh (NOVIB) een goed overzicht van het onderwerp. Ze begon met het aangeven van een aantal vertrekpunten. Het eerste was bijvoorbeeld de stelling dat 'niemand neutraal is...'. Verder verklaarde ze het normatieve en analytische kader dat zij heeft gebruikt voor haar promotie die ging over conflicten die zij onderzocht in Costa Rica ("No stone unturned", 2004). Daarbij bracht zij naar voren dat alvorens je als onderzoeker of bemiddelaar ('mediator') je met een conflict bezig gaat houden, je jezelf bewust moet zijn van je eigen normen en met wie je het gemakkelijkste identificeert.

Vanuit het perspectief van het sociaal-economische recht om duurzaam gebruik te maken van bestaande bossen om te overleven gaat het bijvoorbeeld over de vraag met wiens belangen er het meeste rekening gehouden dient te worden. Er zijn altijd meerdere belanghebbenden, maar wie is de legitieme rechthebbende over het gebruik van de bossen en wat zijn de machtsrelaties tussen de verschillende belanghebbenden waar aandacht aan besteed moet worden? Conflicten over natuurlijke hulpbronnen kunnen zeer complex zijn in termen van oorzaken, niveaus waarop ze spelen en de ontwikkeling gedurende de tijd. Welke actoren hebben welke factoren veroorzaakt en hoe kunnen ze bijdragen aan de oplossing van de conflicten? Soms kan een conflict nodig zijn om de belangen van diegene die buiten het proces staan te laten horen. Ze eindigde haar inleiding met de treffende stelling: "Principles may help, dogma's don't".

Met deze woorden gingen de aanwezigen in vijf groepen discussiëren aan de hand van vijf 'cases' (Kameroen, Ethiopië, Nepal, Bolivia en Nigeria). De onderwerpen van de vijf verschillende groepen waren zeer divers in omvang en wat betreft socio-economische en culturele context. Dit leidde tot zeer uiteenlopende discussies waardoor het vaak moeilijk werd 'door de bomen het bos nog te zien'. Het onderwerp en de doelstelling van de middag waren misschien wat te ambitieus vastgesteld. In ieder geval konden er aan het einde van de groepsprocessen wel enige algemene conclusies getrokken worden uit de terugrapportages. Een terugkerend aspect in alle vijf cases was dat de machthebbers over tropische bossen (bedrijven en grote landeigenaren) onder druk gezet moesten worden om te erkennen, op zijn minst gedeeltelijk, dat conflicten opgelost moeten worden. Druk is nodig van buitenstaanders, zoals NGO's, maar zeker ook van de lokale rechthebbers op het gebruik van het bos. Deze kunnen pas druk uitoefenen nadat processen van 'empowerment' plaats gevonden hebben. Door samen acties te voeren tegen bedrijven die niet duurzaam de bossen gebruiken kan die 'empowerment' versterkt worden. Dit creëert een gezamenlijke positie, op zijn minst wat betreft de vaststelling dat iets gedaan moet worden om het conflict op te lossen. Vanaf dat moment wordt het van cruciaal belang een goed uitgebalanceerd onderhandelingsproces in te gaan.

Uit de verschillende groepen kwamen de volgende aanwijzingen voor de richting waarin de oplossing van conflicten gezocht konden worden. Ten eerste moet er een duidelijk, samenhangend, (sociaal-)rechtvaardig en wettelijk kader zijn voor het gebruik van de bossen. Verder zijn overeenkomsten over een eerlijke verdeling van de olie- en houtopbrengsten ten behoeve van de lokale bosbewoners, het ontwikkelen van programma's ter verbetering van infrastructuur en onderwijs en het opstellen en uitvoeren van een 'Corporate Social Responsibility Strategy' van groot belang. Als laatste, maar zeker niet het minste aspect werd genoemd het versterken van het bestuur op alle niveaus, daarbij inbegrepen het instellen van sanctiemechanismen voor de verschillende partijen om zich aan de afspraken te houden. Hiervoor zijn, alweer, waakhonden binnen het maatschappelijke krachtenveld hard nodig.

Dagvoorzitter Piet Wit sloot de studiedag met enige treffende uitspraken. Bijvoorbeeld: 'Een goede definitie van het probleem is vaak het halve werk', of 'Ook al zijn problemen op wereldschaal met elkaar verbonden, het is beter de strategie voor oplossing van de problemen lokaal aan te pakken'. Bij lokale oplossingen is het van belang dat men zich dan niet richt op slechts een deel van de koek, maar ook op een 'grotere koek'. Uit zijn ervaring noteerde hij dat het belangrijk is om de verschillende actoren aan tafel te krijgen voor het opbouwen van vertrouwen en het delen van informatie. De dagvoorzitter sloot de workshop met de woorden: "Where conflicts are, life flourishes".

In het algemeen kan gezegd worden dat het zeker de moeite waard was deze interessante studiedag te bezoeken, ook al kwam het tijdschema wat onder druk te staan. Dank gaat uit naar de organisatoren. Een meer inhoudelijk verslag van de studiedag samen met de conclusies van de 'cases' zal op de website van de VTB gepubliceerd worden.

Paul Hillegers, Marion Obbink en Heleen van den Homberg

FINANCIERING VAN ONSCHATBARE WAARDE

Op 8 december 2005 zal in Ede in het gebouw van Directie Kennis van het Ministerie van LNV een symposium worden georganiseerd onder de titel Nature Valuation and Financing – Making the Priceless Valuable.

Het doel van het symposium is bij te dragen aan de ontwikkeling van innovatieve instrumenten die de financiële basis kunnen verbreden om ecosystemen - waaronder tropische bossen - te behouden en duurzaam te kunnen gebruiken.

Het symposium hoopt de samenwerking tussen beleid, onderzoek en praktijk te versterken door het uitwisselen van kennis over en ervaringen met de recente ontwikkelingen rond de waardering en financiering van ecosystemen. Bovendien zal het symposium van belang zijn om kennis en netwerken van deskundigen op deze thema's te versterken, ondermeer ondersteund door het interactieve platform via de website: www.naturevaluation.org.

Deelnemers aan het symposium zullen komen uit breed uiteenlopende achtergronden, waaronder beleidsmakers, wetenschappers, NGO vertegenwoordigers en de private sector (zowel commerciële als financiële sector). Zij kunnen zich opgeven bij Anke Lassche van het Ministerie van LNV, Directie Kennis, Postbus 482, 6710 BL Ede (a.lassche@minlnv.nl) of via de website van het Nature Valuation and Financing Network: www.naturevaluation.org waar de registratieformulieren te downloaden zijn.

Behalve Directie Kennis van het Ministerie van LNV zijn de organiserende partners van dit symposium de volgende: de leerstoelgroep Milieu Stelsel Analyse van de Wageningen Universiteit, het Internationaal Agrarisch Centrum (IAC) van Wageningen-UR, Tropenbos International en de Foundation for Sustainable Development (FSD). Meer informatie is te vinden op bovengenoemde website.

VTB EN HET NETWERK NAAR BUITEN

- Elke twee maanden vindt het Bossenoverleg plaats in Amsterdam, een informatief overleg tussen organisaties die met tropische bossen te maken hebben (meestal NGO's, maar vaak ook met een afgevaardigde van de overheid). Het bestuur van de VTB heeft besloten dat de vereniging voortaan formeel aan het Bossenoverleg zal deelnemen door iemand van het bestuur.
- Ten aanzien van de Stichting Trésor heeft de VTB een symbolische adoptie gedaan van 1 m2 oerwoud in Frans Guyana, beheerd door de Stichting Trésor. Het betreffende bosgebied wordt voornamelijk gebruikt voor onderzoek. Voor meer informatie kan gekeken worden op hun website: www.tresorrainforest.org
- Wat betreft de relatie tussen de VTB en de Belgische bossen organisaties had een delegatie van de VTB in april een verkennend gesprek met collega's van de Vlaamse Bossen Vereniging (VBV). Er werd toen afgesproken onderlinge contacten waar mogelijk te intensiveren. Een afgevaardigde van de VBV nam deel aan de VTB studie dag op 7 oktober j.l. Op haar beurt nodigt de VBV geïnteresseerde VTB leden uit om deel te nemen aan een infomiddag van het Forum Illegale Houtkap van het Vlaams Fonds Tropisch Bos (VFTB), getiteld "natuurbehoud vs. ontwikkeling: tegenstelling en synergieën", te houden op 22 november a.s. te Brussel. Nadere details volgen via de VTB-listserver.

FOTOWEDSTRIJD

De VTB fotowedstrijd, die ter ere van het lustrum was georganiseerd, duurt wat langer dan in eerste instantie was gepland. De foto's kunnen tot 31 december opgestuurd worden naar het secretariaat van de VTB. Het gaat om een spannende, lachwekkende, ontroerende of anderszins bijzondere tropische bossenfoto met bijbehorend verhaal (max. 150 woorden).

Een onafhankelijke jury, bestaande uit een lagere schoolklas, een kunstenaar, een fotograaf en een journalist zal de foto met beschrijving beoordelen vanuit vier verschillende invalshoeken, resp. de zeggingskracht, esthetiek, nieuwswaarde en kennis. De uitslag zal bekend gemaakt worden tijdens de volgende ALV.

Je kunt meerdere foto's inzenden. Het minimumformaat is 10x15 cm. Voor digitale foto's geldt een minimum resolutie van 200 dpi. De ingezonden foto's worden geplaatst in de fotogalerie op de VTB website. Stuur de foto(s) als digitale foto per e-mail of als afdruk per reguliere post naar het volgende adres:

Secretariaat Vereniging Tropische Bossen
Postbus 124
6700 AC Wageningen
E-mail: fotoprijsvraag@tropischebossen.nl

NETWERKAVOND

De PR-cie organiseert op 27 oktober a.s. een netwerkvond getiteld: "Tropische bossen en ervaringen met landaankoop; mogelijkheden en beperkingen". Landaankoop van tropische

bossen is een verschijnsel waaraan zowel positieve aspecten (zoals aankoop van gebieden voor natuurbescherming of het veiligstellen van landrechten van inheemse volken) als beperkingen zijn verbonden (zoals aantasting van de soevereiniteit van landen door aankoop van gebieden met geld van westerse overheden).

Deze netwerkvond heeft als doel om op een informele wijze kennis en ervaringen uit te wisselen op het gebied van landaankoop in de tropen. De avond vindt plaats van 20.00-22.30 uur in de Mensa van K.S.V. Sint Franciscus Xaverius op de Stadsbrink 373 in Wageningen (naast het busstation). Aanmelden voor deze avond kan via <http://www.tropischebossen.nl/netwerk/20051027.asp> of per email bij A.C.vanAndel@students.uu.nl

Meer informatie is reeds via de listserver naar alle leden verstuurd en is beschikbaar op de VTB-website

WIE, WAT, WAAR?

.....is een nieuwe vaste rubriek van de VTB nieuwsbrief. Het doel van deze rubriek is dat leden elkaar kort informeren over hun professionele activiteiten op het gebied van tropische bossen en aan elkaar doorgeven welke belangrijke evenementen/bijeenkomsten er op de agenda staan. Hieronder alvast een voorproefje.

Op 20 oktober is *Roel Brien* gepromoveerd op zijn proefschrift 'Tree rings in the tropics, a study on growth and ages of Bolivian rainforest trees'. Deze PhD studie heeft hij uitgevoerd voor de leerstoelgroep Plantenecologie van de Universiteit Utrecht binnen het kader van het project PROMAB in Riberalta, Bolivia. Roel is recent lid geworden van de VTB en we willen hem van harte feliciteren met zijn promotie.

Ga je binnenkort van baan veranderen, organiseer je een congres of bijeenkomst, heb je recentelijk een informatieve website betreffende tropische bossen gemaakt of andere korte nieuwsfeiten die je aan de VTB kenbaar wilt maken? Stuur deze dan op naar de redactie van de nieuwsbrief commissie (nieuwsbrief@tropischebossen.nl). In het colofon staat de deadline voor het inleveren van kopij voor de volgende nieuwsbrief.

De VTB (als studiekering van het KLV) heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen, info@tropischebossen.nl (ook voor info en aanmelden).

Website: www.tropischebossen.nl **Deadline** voor het inleveren van artikelen voor de volgende nieuwsbrief is 2 december 2005.

Redactie VTB-Nieuws: Paul Hillegers, André Koppe, Henneleen Koppe-de Boo, Henk Lette en Paul Zambon.

Email redactie: nieuwsbrief@tropischebossen.nl

Drukker: Drukkerij Junior, Nijmegen.